

## ВІДГУК

офіційного опонента на дисертаційне дослідження Мазіна Василя Миколайовича “Теоретико-методичні засади організації виховного процесу у дитячо-юнацьких спортивних школах”, поданого на здобуття наукового ступеня доктора педагогічних наук за спеціальністю 13.00.07 – теорія і методика виховання

Актуальність зазначеної проблеми дисертаційного дослідження не викликає сумнівів, адже потреба у вихованні особистості у відповідності до соціальних вимог посідає одне з перших місць в переліку задекларованих у нормативних документах завдань, які визначають вектор розвитку всіх освітніх інститутів нашої країни.

Одним із найефективніших виховних середовищ є позашкільні заклади, в яких виховання відбувається на тлі вільного вибору учнями напрямків свого самовираження в умовах дозвілля, що створює умови для ефективного формування соціально бажаних ціннісних орієнтацій, звичок і рис характеру молодшої людини.

Особливе місце у системі позашкільних закладів посідають дитячо-юнацькі спортивні школи (ДЮСШ), де процес виховання розгортається в умовах напруженої тренувальної та змагальної діяльності учнів. Виховання в умовах ДЮСШ не відбувається самопливом, а потребує довготривалої скоординованої діяльності усіх спортивних педагогів, адміністрації, батьків та інших соціальних агентів, що забезпечить необхідний вплив на емоційну, когнітивну та соматичну сферу вихованців. Разом з тим залишаються відкритими для дискусій питання поліпшення організації виховного процесу в ДЮСШ, підготовки тренерів до проведення виховної роботи, оцінювання результатів їх діяльності тощо.

Наявність соціальної потреби, зазначених суперечностей, а також недостатня розробленість проблеми організації виховного процесу в ДЮСШ підкреслює її актуальність.

Вважаємо, що вибір напряму наукового пошуку є актуальним і своєчасним. Науковий апарат дослідження, на нашу думку, визначено досить коректно. Зокрема, його предмет логічно погоджено з об'єктом та метою дослідження.

У відповідності до визначеної мети, автор визначає завдання дослідження, вирішення яких логічно розкрито в дисертаційній роботі.

Автором обґрунтовано теоретичні засади організації виховного процесу в ДЮСШ та експериментально перевірено ефективність розробленої на їхній основі авторської методичної системи. Представлено структурно-функціональну модель і методичну систему організації виховного процесу в ДЮСШ, що поєднує методики: розвитку виховної компетентності тренерів-викладачів у межах методичної роботи, виховної роботи тренерів-викладачів у навчально-тренувальних групах, визначення ефективності організації виховного процесу.

Дисертаційна робота В.М. Мазіна має чітку структуру: вступ, п'ять розділів, висновків, списку використаних джерел (586 найменувань). Обсяг дисертації відповідає нормі.

При виконанні першого завдання, яке полягало у *визначенні сутності виховного процесу в ДЮСШ і ступеню розробленості цієї проблеми його організації* – дисертант звертається до наукової та довідникової літератури, напрацювань психологів та педагогів.

Результатами виконання поставленого завдання стало визначення сутності виховного процесу в ДЮСШ, яка повною мірою відображається у представлених автором ключових дефініціях, як то “виховний процес”, “виховна система”, “організація виховного процесу в ДЮСШ” (с. 10-11 автореф.).

Автором досить повно охарактеризовано стан наукової розробленості проблематики організації виховного процесу, зокрема, на основі стислого, критичного висвітлення багатьох праць визначено питання, що залишилися невирішеними.



Друге завдання полягало *в аналізі стану організації виховного процесу в ДЮСШ країни на сучасному етапі.*

У рамках вирішення цього завдання виконано аналіз досвіду організації виховного процесу в ДЮСШ України на сучасному етапі, в результаті якого виявлено ряд недоліків на нормативному, науково-методичному та практичному рівнях.

Серед цих недоліків: відсутність чітких критеріїв, за якими визначається успішність виховної роботи тренерів-викладачів; непорядкованість цільових орієнтирів діяльності ключових суб'єктів виховної системи; майже повна відсутність науково-методичного забезпечення організації виховного процесу на рівні окремої навчально-тренувальної групи та спортивної школи загалом та ін.

Доведеним виглядає висновок автора про те, що наявність вказаних недоліків спричиняє існування суперечностей, вирішення яких можливе за умови вдосконалення організації виховного процесу в ДЮСШ.

Третє завдання полягало *у визначенні методологічних засад й теоретичної бази концепції організації виховного процесу в ДЮСШ.*

У ході виконання цього завдання аргументовано процесуально-методологічну схему дослідження проблеми організації виховного процесу в ДЮСШ; визначено методологічні засади й теоретичну базу авторської концепції. Автор послідовно обґрунтовує методологічне підґрунтя і процесуально-методологічну схему дослідження проблеми організації виховного процесу в ДЮСШ.

В. М. Мазін переконливо обґрунтовує також форми наукового знання на які буде спиратися, виявляє етимологію та тлумачення базових термінів дослідження, установлює їхню сутність і співвідношення.

Високий рівень обґрунтованості базових форм наукового знання, на які спирається автор, а також пов'язаних із ними понять і термінів дозволив йому приступити до подальшого концептуального синтезу, спираючись на міцний теоретичний фундамент. При цьому особливо відмітимо теоретичне значення уточненого автором понятійного конструкту «олімпійська культура вихованця ДЮСШ».

Четверте завдання дослідження – *сформулювати авторську концепцію та розробити структурно-функціональну модель організації виховного процесу в ДЮСШ.*

У ході виконання цього завдання дослідження, автор обґрунтовує авторську концепцію організації виховного процесу в ДЮСШ; подає модель, що репрезентує сутність цієї концепції.

Не викликає сумніву авторський концептуальний задум, у відповідності до якого, організація виховного процесу в ДЮСШ – це циклічна діяльність адміністрації з упорядкування взаємодії суб'єктів виховної системи (тренерів-викладачів, інструкторів-методистів, батьків, вихованців) між собою та виховним середовищем, періодичність якої визначається річними планами роботи спортивної школи.

Вважаємо, що представлена в роботі модель організації виховної роботи в ДЮСШ досить вдало передає бачення автором сутності досліджуваного процесу. Обрання вказаної технології моделювання є доцільним, задекларовані наукова новизна, теоретичне та практичне значення дисертації обумовлені успішним виконанням саме четвертого завдання дослідження.

Результатом виконання п'ятого завдання дослідження – *розробити методичну систему реалізації моделі організації виховного процесу в ДЮСШ*, стала побудова методичної системи, що інтегрує методику розвитку виховної компетентності тренерів-викладачів у межах методичної роботи ДЮСШ; методику виховної роботи тренера-викладача ДЮСШ; методику визначення ефективності виховного процесу в ДЮСШ.

На наш погляд, у представленій методичній системі є внутрішня логіка та достатня узгодженість між складовими частинами. Вважаємо, що описання цієї системи в дисертації має належний рівень повноти і деталізації, що створює підстави для її впровадження у практику ДЮСШ.

Звертає на себе увагу розроблений автором опитувальник для визначення рівня розвитку олімпійської культури вихованців. Вважаємо, що запропонований інструмент є доцільним і технологічним у плані оцінювання результатів виховного процесу в ДЮСШ.



Вважаємо, що практичне значення поданої автором методичної системи, оптимальність використання визначених у ній форм, методів і засобів організації виховного процесу в ДЮСШ сумніву не викликає.

Шостим завданням дослідження стала *експериментальна перевірка ефективності методичної системи організації виховного процесу в групах ДЮСШ із різних видів спорту.*

У частині дисертації, присвяченій виконанню означеного завдання, висвітлено план, перебіг і результати педагогічного експерименту із впровадження методичної системи організації виховного процесу у групах ДЮСШ.

Зокрема, у тексті відповідного розділу дисертації детально розкривається план педагогічного експерименту, його перебіг, а також результати.

Звертає на себе увагу те, що у ході виконання шостого завдання автор прискіпливо обґрунтовує вибір експериментальної та контрольних ДЮСШ.

Не викликає сумніву дослідницький інструментарій, який використовує автор для перевірки ефективності впровадження авторської методичної системи, зокрема, використання ним авторського опитувальника, а також спеціальних методик.

Підкреслимо, що матеріали дисертації грамотно оформлені, а текст характеризується логічністю та обґрунтованістю. Хід і результати дослідження представлено в 29 таблицях та 6 рисунках. Джерельна база складається зі 586 найменувань. Матеріали дисертації пройшли достатню апробацію на науково-практичних конференціях різного рівня, вони в повній мірі відображені у 54 працях автора, серед яких 25 статей у провідних фахових виданнях; 3 – у зарубіжних наукових виданнях; 2 – у вітчизняних, включених до міжнародних наукометричних баз; 2 статті в інших виданнях; 20 – матеріали конференцій; 3 – навчально-методичні публікації. Текст автореферату відповідає змісту дисертації.

Позитивно оцінюючи дисертаційну роботу Мазіна В.М., слід звернути увагу на окремі недоліки та положення, що носять дискусійний характер:

1. У першому розділі дисертації досить ґрунтовно охарактеризовано

- нормативно-правове забезпечення організації виховного процесу в ДЮСШ, що можна вважати позитивним, але це не відображено в задекларованих завданнях дослідження.
2. Друге завдання полягало в аналізі стану організації виховного процесу в ДЮСШ країни на сучасному етапі. Але в процесі дослідження автор обмежується вивченням досвіду лише невеликої кількості ДЮСШ одного міста.
  3. В загальних висновках дисертації бажано було б навести кількісні дані, які належним чином представлені у тексті роботи. Особливо це стосується шостого висновку.
  4. Вважаємо, що робота значно б виграла у разі представлення структури виховної системи ДЮСШ у вигляді, більш доступному для розуміння тренерів-викладачів ДЮСШ.
  5. В додатках слід було б надати деякі матеріали методичного характеру, наприклад програму «Школи виховної компетентності», про яку йде мова в тексті дисертації.
  6. В тексті роботи зустрічаються незначні технічні помилки, опечатки (с. 297,389,432...).
  7. Дискусійними моментами вважаємо також:
    - дещо завеликий обсяг підрозділів дисертації, присвячених виконанню третього завдання дослідження (зокрема, підрозділ 2.2 займає у тексті дисертації 31 сторінку);
    - при визначенні теоретичної основи дослідження автор занадто часто звертається до філософського, психологічного та соціологічного знання. Чи не є це виходом за межі задекларованого об'єкту і предмету дослідження?

Висловлені зауваження та побажання не є принциповими і не впливають на загальну позитивну оцінку дисертаційного дослідження.

**Висновок.** У цілому дисертаційна робота „Теоретико-методичні засади організації виховного процесу у дитячо-юнацьких спортивних школах”



відповідає вимогам, що висуваються до докторських дисертацій (пунктів 9, 10, 12–14) „Порядку присудження наукових ступенів і присвоєння вченого звання старшого наукового співробітника”, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 24.07.2013 р. № 567), а її автор Мазін В. М. заслуговує на присудження наукового ступеня доктора педагогічних наук за спеціальністю 13.00.07 – теорія і методика виховання.

Офіційний опонент – доктор педагогічних наук, професор кафедри спортивних дисциплін Черкаського національного університету імені Богдана Хмельницького

А.О. Артюшенко

Підпис засвідчую: проректор з наукової, інноваційної та міжнародної діяльності, професор



С. В. Корновенко